

Русін Віктор Миколайович
доцент кафедри фінансів ім. С. Юрія
Тернопільського національного економічного університету
Мартинюк Любов Михайлівна
Головний спеціаліст інформаційних технологій та захисту інформації
Управління державної казначейської служби України
у Ярмолинецькому районі Хмельницької області

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ КАЗНАЧЕЙСЬКОГО КОНТРОЛЮ

Державна казначейська служба України є активним учасником бюджетного процесу на стадії виконання бюджету та підготовка і розгляду звіту про виконання бюджету забезпечуючи казначейське обслуговування державного та місцевих бюджетів. На всіх стадіях бюджетного процесу його учасниками відповідно до норм Бюджетного кодексу України здійснюється контроль за дотриманням норм бюджетного законодавства, який спрямований на забезпечення ефективного і результативного управління бюджетними коштами [1]. Казначейство України також реалізує широкий спектр контрольних повноважень спрямованих на цільове використання бюджетних коштів, ефективність і результативність в діяльності розпорядників і одержувачів бюджетних коштів.

Повноваження органів казначейства щодо контролю за дотриманням норм бюджетного законодавства визначені у статті 112 Бюджетного кодексу України [1] та у Положенні про Державну казначейську службу України [2], яке затверджене Постановою Кабінету міністрів України № 215 від 15 квітня 2015 р. Відповідно до цих нормативних актів до компетенції органів казначейства належить здійснення контролю за:

1) веденням бухгалтерського обліку всіх надходжень і витрат державного бюджету та місцевих бюджетів, складанням та поданням фінансової і бюджетної звітності;

2) бюджетними повноваженнями при зарахуванні надходжень бюджету;

3) відповідністю кошторисів розпорядників бюджетних коштів показникам розпису бюджету;

4) відповідністю взятих бюджетних зобов'язань розпорядниками бюджетних коштів відповідним бюджетним асигнуванням, паспорту бюджетної програми;

5) відповідністю платежів взятим бюджетним зобов'язанням та відповідним бюджетним асигнуванням.

Спеціалізовані органи державного фінансового контролю як правило здійснюють контроль переважно після здійснення операцій із бюджетними коштами, що дозволяє вже констатувати сам факт порушення норм законодавства після проведення операцій із бюджетними коштами. Унікальність казначейського контролю полягає у тому, що на відміну від спеціалізованих органів державного фінансового контролю, він в основному здійснюється до або під час проведення операцій із бюджетними коштами. Це дає можливість при виявленні порушень норм бюджетного законодавства не допустити нецільового чи неефективного використання бюджетних коштів.

В основному контрольні повноваження органів казначейства реалізуються в процесі виконання видаткової частини бюджетів. Контроль органів казначейства за відповідністю планових показників кошторисів бюджетних установ показникам розписів бюджетів дозволяє запобігти можливості взяття розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів зобов'язань не забезпечених бюджетними призначеннями. Реєструючи та ведучи облік зобов'язань розпорядників і одержувачів коштів державного та місцевих бюджетів органи казначейства забезпечують контроль за цільовим спрямуванням бюджетних коштів.

Заключним контрольним етапом в процесі обслуговування видаткової частини бюджетів є контроль на стадії проведення платежу. Перед здійсненням платежів розпорядникам і одержувачам бюджетних коштів працівники органів казначейства перевіряють: чи є бюджетні призначення на зазначені цілі й чи виділені з бюджету відповідні асигнування на них; наявність судових рішень

щодо примусового списання коштів з рахунків розпорядників чи одержувачів бюджетних коштів; наявність підтверджуючих документів щодо надання послуг, отримання товарів чи виконання робіт; правильність класифікації видатків відповідно до кодів бюджетної класифікації; правильність заповнення документів.

Так, у 2018 р. органами казначейства попереджено 17 395 випадків порушення норм бюджетного законодавства, допущених розпорядниками та одержувачами коштів державного та місцевих бюджетів на загальну суму 13 606,1 млн грн, а у 2019 р. попереджено більше таких випадків – 24 702 випадки на загальну суму 19 700,7 млн грн (табл. 1).

Таблиця 1

Структура наданих органами ДКСУ розпорядникам (одержувачам) бюджетних коштів попереджень про неналежне виконання бюджетного законодавства за 2018-2019 рр.

Порушення бюджетного законодавства	Державний бюджет		Місцеві бюджети		Разом	
	К-сть	Сума, млн грн	К-сть	Сума, млн грн	К-сть	Сума, млн грн
<i>2018 р.</i>						
У процесі взяття або реєстрації зобов'язань, фінансових зобов'язань	2854	5092,8	13252	8015,5	16106	13108,3
При прийнятті до виконання платіжних доручень	193	182,9	1096	314,9	1289	497,8
<i>Разом за 2018 р.</i>	<i>3047</i>	<i>5275,7</i>	<i>14348</i>	<i>8330,4</i>	<i>17395</i>	<i>13606,1</i>
<i>2019 р.</i>						
У процесі взяття або реєстрації зобов'язань, фінансових зобов'язань	4607	5377,5	18507	13836,6	23114	28491,5
При прийнятті до виконання платіжних доручень	336	341,7	1252	144,9	1588	1929,7
<i>Разом за 2019 р.</i>	<i>4943</i>	<i>5719,2</i>	<i>19759</i>	<i>13981,5</i>	<i>24702</i>	<i>19700,7</i>

Примітка. Розраховано за даними [3]

Як бачимо із даних представлених у таблиці 1, в структурі наданих попереджень понад 80% припадає на місцеві бюджети. Крім цього, відзначимо, що у 2018 р., в процесі подання кошторисів та інших документів, що застосовуються при виконанні бюджетів, у разі недотримання порядків відкриття (закриття) рахунків, подання фінансової і бюджетної звітностей та інших випадках порушення бюджетного законодавства по державному та місцевих бюджетах надано 9610 попереджень на суму 19073,8 млн грн. У 2019 р. надано 11 022 таких попередження на суму 27 517,2 млн грн [3].

Більшість виявлених органами казначейства порушень розпорядниками та одержувачами коштів державного та місцевих бюджетів усуваються. Так, у 2018 р. до кінця року було усунуто 16 982 порушення бюджетного законодавства на загальну суму 13 077,6 млн грн. Зокрема по державному бюджету в процесі взяття або реєстрації зобов'язань, фінансових зобов'язань усунуто 2813 порушень на загальну суму 5 024,6 млн грн та при прийнятті до виконання платіжних доручень – 188 порушень на 177,0 млн грн. По місцевих бюджетах в процесі взяття або реєстрації зобов'язань, фінансових зобов'язань усунуто 12 969 порушень на загальну суму 7 610,9 млн грн [3].

Отже, за результатами проведеного дослідження можемо стверджувати про ефективність та доцільність здійснення органами казначейства контролю за формування та використанням бюджетних коштів. Казначейський контроль сприяє недопущенню нецільовому та неефективному використанню бюджетних коштів через те, що він в основному є превентивним та проводиться до або під час проведення операцій із бюджетними коштами. Динаміки виявлених органами казначейства порушень норм бюджетного законодавства за останні роки підтверджує доцільність та необхідність продовження здійснення такого контролю у бюджетному процесі.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.

2. Про затвердження Положення про Державну казначейську службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.04.2015 р. № 215. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-%D0%BF>.

3. Інформація щодо наданих органами ДКСУ розпорядникам (одержувачам) бюджетних коштів попереджень про неналежне виконання бюджетного законодавства. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/news/informaciya-shchodo-nadanih-organami-dksu-rozporyadnikam-oderzhuvacham-byudzhethnih-koshtiv-poperedzhen-pro-nenalezhne-vikonannya-byudzhethnogo-zakonodavstva>.

Русин-Мусій Ірина Петрівна

*Головний спеціаліст відділу з питань перерахунків №6
управління застосування пенсійного законодавства
Головного управління Пенсійного фонду України в Тернопільській області*

СУЧАСНИЙ СТАН ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Одним із пріоритетних напрямів соціальної політики держави в умовах розвитку ринкових відносин є удосконалення системи соціального страхування як основи соціального забезпечення населення. Одним з найбільш складних та значущих процесів на даному етапі розвитку суспільства є пенсійне забезпечення.

Як зазначають О. Кириленко та Г. Козак, пенсійна система, головний елемент якої – обов'язкове державне пенсійне страхування, є однією з основних гарантій соціального захисту, завданням якого є підтримка матеріального добробуту громадян та їхніх сімей при виході на пенсію за віком, по інвалідності чи в разі втрати годувальника [1, с. 120]. Розвиток пенсійного страхування в Україні можна розглядати в межах певних стратегічних напрямів його